

Zuzana Fantová, *Trestněprávní agenda v Soběslavi v předbělohorské době*, České Budějovice 2023 (= bakalářská práce Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích), 58 s.

Posudek oponentky bakalářské práce

Zuzana Fantová se ve své bakalářské práci soustředila na trestněprávní agendu v městě Soběslavi v letech 1500 až 1580. Usilovala o postižení kompetencí soběslavské městské rady stejně jako o zachycení toho, jak její členové přistupovali k pěti konkrétním případům, jež museli řešit. Šlo o spor těhotné děvečky se soukeníkem Václavem Žabkou, výslechy zadrženého vraha, pytlacení za podpory místního myslivce, krádež hrušek vrcholící bitkou a žhářství.

V úvodu autorka představila klíčový pramen, jímž byla trestněprávní agenda ve formě aktového materiálu, která se dochovala v Archivu města Soběslav. Ta obsahovala především různé stížnosti, žaloby a dopisy soběslavských měšťanů. Naopak se tu zpravidla nevyskytovaly rozsudky či popisy soudních líčení. Absence těchto pramenů stejně jako rozhodnutí odložit studium dochovaných městských knih sporného soudnictví až do magisterského studia způsobily, že autorka o každém případě mohla zjistit pouze několik dílčích faktů, což jí později při interpretaci působilo značné potíže.

Co se týká odborné literatury, prokázala Zuzana Fantová, že zná domácí práce věnované trestnímu soudnictví stejně jako publikace o dějinách Soběslavi. Se zahraničními pracemi zabývajícími se problematikou trestání přečinů naopak seznámena nebyla, takže českou historiografii zachytila jako poněkud osamocenou, bez vazeb na evropské historické školy a badatelské proudy. Chvályhodné bylo naopak to, že zkoumanou problematiku vnímala jako mezioborovou a poukázala na několik předních děl z oblasti sociologie.

V první části své práce popisovala vývoj soudnictví v Českém království, přičemž osvětlila situaci, za níž vznikala *Práva městská Království českého* Pavla Kristiána z Koldína. Následně se zaměřila na dějiny města Soběslavi a proměny místního nakládání s právem. Zmíněným kapitolám vytykám přílišné zaměření na fakta, jež jsou pro zkoumanou problematiku nedůležitá (vývoj města v raném a vrcholném středověku), a naopak malé rozvedení důležitých poznatků, které se týkaly správy města ve sledovaném období druhé poloviny 16. století, fungování tamní městské rady a případných místních specifík: Je něco více známo o hejtmanech působících v daném období? Fungovala městská rada Soběslavi ve sledovaném období bez potíží, nebo došlo k nějakým známým incidentům? Jak dlouho trvalo obvykle rozhodování radních o jednom trestněprávním sporu?

Klíčovou část své práce uvedla autorka snahou roztřídit případy z období let 1500 až 1580 do jasných kategorií. Představila typologie několika známých historiků i svoji, kterou cením, ačkoliv nesouhlasím se slučováním žhářství a obtěžkání do stejné kategorie. (Odlišila bych útok na majetek i život osob postižených žhářstvím od sexuálních deliktů, jež byly páčány z výrazně odlišných pohnutek. Též dobová soudní praxe volila zpravidla nepoměrně tvrdší postup vůči žhářům než vůči cizoložníkům.) Za chvályhodné též považuji zpracování přehledné tabulky sporů, které soběslavská městská rada ve sledovaném období řešila.

Zásadní výhrady mám ovšem k vlastnímu jádru práce, v němž Zuzana Fantová představila několik vybraných trestněprávních sporů. Zatímco předchozí, do značné míry úvodní kapitoly zaujímají v práci značný prostor, rozbor konkrétních případů na základě pramenů je překvapivě stručný. Vybrané spory autorka jen velmi stručně popsala, přičemž si nekladla téměř žádné otázky a do značné míry zapomínala na cíl, jímž bylo mimo jiné

porovnání mezi způsobem, jak se daný spor projednával v Soběslavi, a jaký postup doporučovaly normativní prameny. Výrazně se to projevilo již u prvního případu, při němž děvečka Zuzana obvinila ženatého soukeníka, u něhož sloužila, že ji přivedl do jiného stavu. Analýza takového sporu přímo vybízí ke srovnání s obdobnými případy, které jsou známy z odborné literatury. Autorka ovšem žádné takové srovnání neprovedla, ačkoliv některé klíčové práce k této problematice komentovala v úvodních kapitolách (Dibelka, Matlas, Himl). Nahlédla pouze do dobové normativní práce Pavla Kristiána z Koldína, která ji dovedla k přehnanému tvrzení, že váženému řemeslníkovi hrozil trest smrti či vymrskání metlami z města, pokud by se prokázalo, že se opravdu dopustil sexuálního deliktu s danou služebnou. Velmi slabě byla také zkoumána obranná strategie, jež spočívala v soukeníkově prohlášení, že děvečka měla i jiné milence. Opět nedošlo k žádnému srovnání s jinými případy a zanedbatelná pozornost byla též věnována procesnímu postupu, jaký v daném případě soběslavská rada zvolila, které svědky si předvolala apod. Autorka se pouze pozastavila nad rozsudkem, který soukeníka osvobodil, ale současně mu ukládal, aby se s žalující dohodl na výchově očekávaného dítěte. Jako poslední z dokladů neobratného a metodologicky nevyzrálého zacházení s tématem bych chtěla uvést samotný název dané kapitoly, který doslova zněl: „*jsi kurva moje*“.

Jako další z vybraných sporů představila autorka případ vraždy, které se dopustil poddaný. Zachytila skutečně zajímavou situaci, v níž se šlechtic snažil ochraňovat provinilého poddaného. Opět však nedokázala tento spor hlouběji analyzovat. Zdá se, že ji neúměrně brzdila skutečnost, že neměla k dispozici všechny důležité podklady, zvláště rozsudek. Do líčení sporu se následně natolik zamotala, že se celá kapitola stala těžko srozumitelnou a vyžadovala by přepracování, na které zřejmě již nebyl kvůli termínu odevzdání čas. Lépe zpracovaná byla naopak kapitola zaměřená na pytláčení a poslední oddíl sledující zhářství, zatímco spor o krádež hrušek byl opět vyličen velmi zběžně, takže i s pokusem o srovnání s Koldínovým zákoníkem nezabral ani prostor jedné celé strany.

Co se týče stylistiky, užívala Zuzana Fantová poměrně často zbytečně složité obraty. Například: „*Člověku dopouštějícího se cizoložství zákon ukládal pokutu ztráty hrdla (článek M XXXIX).*“ (s. 40) nebo: „*Soběslav skutečně měla průchod víry pod obojí, ...*“ (s. 26). Odstavce, v nichž se nakupil větší počet takových vyjádření za sebou, jsou pochopitelně těžko srozumitelné. Na několika místech se vyskytují i pravopisné chyby, kterých ovšem není tolik, že by čtenáře příliš dráždily.

Celkově se autorka zabývala důležitým tématem, které má rozhodně badatelský potenciál. Zaskočila ji ovšem neúplná pramenná základna, na jejíž dostatečné uchopení se jí očividně nedostávalo času. Práce vyvolává silný dojem, že úvodní kapitoly byly psány s velkou péčí, zatímco vlastní výzkum ve druhé části jako by vznikl ve chvatu a pod tlakem. Tím samozřejmě došlo i k mnoha prohřeškům v metodologii, kvůli nimž byly vzorové případy analyzovány jen minimálně po odborné stránce, a jejich převyprávění se spíše přiblížilo populární literatuře. S ohledem na všechny výše uvedené skutečnosti předloženou kvalifikační práci jednoznačně doporučuji k obhajobě, ale navrhuji hodnocení **dobře**.

V Českých Budějovicích 20. 8. 2023

Mgr. Kateřina Pražáková, Ph.D.